

محمد حجازی

ن

* این روزها، من روزهای بازنشستگی خود را می‌گذرانم و بیشتر در خانه هستم. جدا از این، از یک سال و اندی پیش به این سو که جهان با ویروس کرونا دست به گریبان است، من بیش از پیش خانه نشین شده‌ام.

- اینکه می‌گویم پیدایش ویروس کرونا، جهانی را به درد سر انداخته، به دور از راستینگی (حقیقت) نیست. همه بهتر از من می‌دانند که از چه سخن می‌گویم. چون هیچ کشوری یافت نمی‌شود که از این آفت برکنار مانده باشد. آرزوی من اینست که هر چه زودتر، جهان پزشکی بر این پتیاره ای که جان بسیاری را گرفته چیره شود.

* داشتم از روزهای بازنشستگی خود می‌گفتم که این خانه نشینی برای من نه تنها رنج آور نیست که بسیار هم سود بخش است. زیرا به اندازه ای که می‌باید، به من زمان می‌دهد تا به زندگی بزرگان، نویسندگان، جانبختگان سرک کشیده و از آنها سر در بیاورم که کی، کی بوده و چه کرده، کی سر در آخور بیگانگان داشته و کی میهن‌دوست بوده و... و... و این دریافت‌ها را با یاران در میان می‌گذارم.

- از سویی، من خود را وامدار ایرانزمین و اینکار را گونه ای خویشکاری خویش می‌دانم. از سوی دیگر بر من روشن شده که هرآنچه امروز بر سر ما و بر سر سرزمینمان می‌آید همه و همه از نا آگاهی از گذشته مان، از ناآگاهی از تاریخمان و از ناآگاهی از زندگی بزرگانمان می‌باشد.

* اگر ما از تاریخ کشورمان آگاهی داشتیم و می‌دانستیم که پیش از پهلوی‌ها و به درازای ۱۳۰ سال، کمی بیشتر یا کمی کمتر، چه پادشاهانی بر کشور فرمان می‌راندند، به خوبی در می‌یافتیم که دو پادشاه ایرانساز پهلوی، جاده ی پیشرفت کشور را هموار کردند. هیچ چیز در ایران سنجیدنی (قابل مقایسه) با زمان قاجارها نبود. ولی شوربختانه، در آن زمان از آنهمه پیشرفت و از آنهمه دگرگونی گفتگوی چندانی (تبلیغ) نمی‌شد. شاید پادشاهان پهلوی بر این باور بودند که مردم خودشان خرد و گوش و هوش دارند و به چشم خود آنهمه آبادانی‌ها را می‌بینند و دگرگونی‌ها در می‌یابند. ولی ... ولی ... در برابر، آخوندها در این زمینه بیکار ننشسته و از بالای افزار (منبر)ها به این بهانه که آن دگرگونی‌ها با اسلام همخوانی ندارند، دست به خرده گیری زدند و به زبانی سخن می‌گفتند که مردم پسند باشد و این روش بسیار هم کارساز بود. درد و دریغ در این زمینه بسیار است. و ما دآوری را به تاریخ وامی‌گذاریم، که دآوری است بس سختگیر.

* هنگامی که آغاز به نوشتن کردم، در پی بررسی زندگی محمد حجازی بودم که سر درد دلم باز شد!
محمد حجازی با برنامه (لقب) مطیع الدوله، نویسنده - داستان نویس - نمایشنامه نویس - تَرْزبان (مترجم) - سیاستمدار و روزنامه نگار بوده است.

- او در بیست و پنجم فروردین ماه ۱۲۸۰ در تهران چشم به جهان باز می کند. پدرش سید **نصرالله مستوفی** خزانه دارِ دربار **قاجار** بوده است.

- **محمد حجازی** در مدرسه **سن لویی** تهران آغاز به آموختن می نماید. او پس از پایان دبیرستان به **فرانسه** می رود و در آنجا مهندسی تلگرام و بی سیم را خوانده و پایان نامه می گیرد و به ایران باز می گردد. در بازگشت به میهن در وزارت پست و تلگراف سرگرم کار می شود.

- از آنجا که سرشتِ نویسندگی در نهادِ **محمد حجازی** می بوده، هم زمانی که در اداره ی پست و تلگراف کار می کرده، نوشته هایی هم در رسانه ی **باباشمل** می نوشته است. او در نویسندگی دارای روشی نو و دلنشین بوده و همین روش تازه، او را در میان نویسندگان سرشناس جای داده است.

- **محمد حجازی** بر زبان های **فرانسه** و **انگلیسی** چیرگی داشت. همچنین او به فرهنگ **فرانسه** آشنایی گسترده ای داشت.

- **محمد حجازی** در دوازده سالگی **نسک فن باغبانی** را از **فرانسه** به پارسی برگرداند

- هم او بوده که رسانه ی ادبی و سیاسی **ایران امروز** را راه می اندازد و سی و چهار شماره از آن پخش می شود. در همین رسانه ی **ایران امروز** بود که **محمد حجازی** داستان هایی چون **آیینه** و **هما** را چاپ نمود که هواداران بسیاری پیدا کرد.

پهرست نوشته های **محمد حجازی** چنین است:

داستان

- هما ۱۳۰۷ + پریچهر ۱۳۰۷ + زیبا ۱۳۰۹ + پروانه ۱۳۳۲ + سرشگ ۱۳۳۳ ،

نوشتار (مقاله)

- آیینه ۱۳۰۷ + اندیشه ۱۳۱۹ + ساغر ۱۳۲۰ + آهنگ ۱۳۳۰ + نسیم ۱۳۴۰ + آرزو ۱۳۴۴ + پیام ۱۳۵۱ ،

گردآوری (تألیف)

خلاصه تاریخ ایران تا انقراض قاجاریه + روان شناسی (علم النفس) + هزار سخن ۱۳۳۷ ،
نمایشنامه

- بابا کوهی + جنگ + حافظ + آروس (عروس) فرنگی + محمود آقا را وکیل کنید + مسافرت قم + میهن ما ۱۳۳۸ ،

برگردان (ترجمه)

- حکمت ادیان : جوزف گتر + شادکامی : جان بی گایزل + سلامت روح : اورستریت + رشد شخصیت : ه. شاختر + روش تعبیر خواب (رؤیا) : زیگموند فروید + راز دوستی : مرکوس تولیوس سیسرون + عیش پیری : مرکوس تولیوس سیسرون.

* شاید بتوان گفت که **زیبا** یکی از بهترین داستان های همه پسند پارسی است. زیرا که در این داستان از هزار توی پر پیچ و خمی که **شیخ حسین** از آنها گذر می کند، سخن می گوید. **شیخ حسین** می کوشد که **روحانی** درمانده ی درونش را پس بزند و این خود بهترین نمونه ی **ماکیاولیسم اسلامی** را به ما نشان بدهد.

- **محمد حجازی** در نوشته هایش می کوشد آرزوها و مهربانی های **فراستان** هازمان (جامعه) ایرانی را زیر ریزین برده و بررسی کند و از سوی دیگر از چرکینگی اداری و هازمانی آن زمان خرده گیری کند.

گردآورنده : ژاله دفتریان

بهمن ماه ۲۵۸۰ ایرانی

ژانویه ۲۰۲۲ ترسایبی